

NÁUČNÝ CHODNÍK HRAD KAMENICA



OBEK KAMENICA A JEJ HISTÓRIA

Obec Kamenica, ležiaca už v rannom stredoveku v blízkosti významnej obchodnej cesty do Poľska patrí svojou bohatou históriou medzi významné obce Horného Šariša. Posúvanie hraníc Uhorska stále viac na sever a vybudovanie hradu Kamenica s poddanskými dedinami význam obce ešte zvýšilo.



Prvá písomná zmienka, z doteraz zverejnených dokumentov, je z roku 1248 po prvom vpáde tatárov, avšak prvá hodnotená písomná zmienka o obci Kamenica je z roku 1270, v ktorej uhorský kráľ Stefan V., syn známeho uhorského kráľa Beľu IV., daroval územie za červenicou bránou vrátane obce Kamenica synom Detricha a ich spoločníkom. Túto donáciu následne v roku 1275 potvrdil aj uhorský kráľ Ladislav IV. A v roku 1287 aj jágenská kapitula. Prvá doložená písomná zmienka neznámena, že obec Kamenica neexistovala ešte pred ňou. V tejto oblasti sa predpokladá slovanské osídlenie už na prelome 10. a 11. storočia, čo znamená, že obec Kamenica a niektoré ďalšie obce majú možno aj tisícročnú históriu. Vykonaním archaologického výskumu hradného kopca hradu Kamenica a okolitých známych lokalít bude možné upresniť vekú osídlenia obce Kamenica.

Ešte v roku 1270 sa obec Kamenica spolu s inými obcami nachádzala ešte na území za zásekmi, nazývanom tiež korzínium, teda za vtedajšou severnou hranicou Uhorska, ktoré ako uhorský, tak aj poľský kráľ považovali za svoje územie. Toto územie patrilo pod správu hradu Šariš, avšak v druhej polovici 13. storočia dochádza ku vzniku panstiev šľachticov, ktorým kráľ za vernosť v boji proti Tatárom daroval majetky a tak tu dochádza ku vzniku pomerne rozsiahlych panstiev.

Na hornom toku rieky Torysa bolo panstvo Torysa a panstvo Kamenica (1281 Thorwa, 1296 – Torkow), ktorého hranicou na juhu bola rieka Torysa a na severe hranica s Poľskom. Hranice medzi Toruským a Kamenickým panstvom boli potvrdené dohodou medzi majiteľmi oboch panstiev v roku 1287 jágenskou kapitulou a v roku 1290 spíšskou kapitulou. Medzi oboma majiteľmi dochádzalo často k sporom o hranice majetkov, ktoré sa nakoniec vyriešili dohodou a výmenami niektorých majetkov. Pánmi Kamenice sa stali Tarczayovci, ktorých predkovia pochádzali z Tirolska. Neskôršie prijali priezvisko Tarkó, podľa pomadarceného názvu hradu Kamenica - Tarkó - v preklade Holá skala (Holý kameň).



Obyvateľstvo obce Kamenica.



Aj napriek tomu, že obec Kamenica bola najväčšou obcou panstva Kamenica a patrila medzi najväčšie obce Šarišskej župy nikdy sa nevyvinula na trhové mestiečko ako Lipany, Torysa a Brezovica. Zapríčinila to jej geografická poloha mimo krížovatiek ciest.

V Kamenici žilo sedliacke a želiarske obyvateľstvo. Podľa zápisu vyberania daní z roku 1427 boli v Kamenici zdanené domácnosti v počte 44 part (parta – brána). Migráciou obyvateľstva a strácaním majetkov bolo v roku 1600 v Kamenici obývaných 31 domov. Obec spravoval richtár, bola tu aj domácnosť slobodníka - staviteľa.

V plovci 15. storočia sa kamenickí poddani pridali na stranu jiskrovsko-bratrických vojakov.

Počas 20. rokov dvadsiateho storočia a po II. svetovej vojne sa veľa obyvateľov Kamenice vysťahovalo do Ameriky. Obyvateľstvo sa tu živilo predovšetkým poľnohospodárstvom – roľníctvom, drevorubačstvom a pastierstvom. Žilo sa v zrubových domoch so šitím a sedlovou strechou. Obydlie pozostávalo z priletu, izby a komory. V zadnej časti dvora, v osi domu boli hospodárske budovy – maštale a stodoly.

Dnes obec Kamenica na základoch stáročného vývoja píše svoju novú - novovekú históriu, históriu 21. storočia, o čom sa môže každý návštevník obce sám presvedčiť.

TRASA NÁUČNÉHO CHODNÍKA



Dĺžka trasy: 3,1 km
Čas: 45 min.
Výškové prevýšenie: 245 m
Náročnosť trasy: stredná



Náučný chodník na hrad Kamenica začína pri obecnom úrade obce Kamenica a pokračuje smerom k hradnému kopcu, okolo kostola. Ďalej smerom po ceste v obci a smerom pod hradný kopec. Pod hradným kopcom sa chodník stáča smerom do ľava na poľnú cestu vedúcu po severo-západnom úbočí hradného kopca, potom sa stáča do prava oproti bradličky "Skalka" k vstupnej bráne náučného chodníka, v úbočí hradného kopca. Ďalej chodník pokračuje po severnom úbočí hradného kopca, leskom až po hradnú priekopu do areálu hradu Kamenica. Popri trase náučného chodníka je rozmiestnených desať informačných tabulí, z ktorých sa dozviete o obci Kamenica a o prírodných a historických jedinečných zaujímavostiach hradného kopca a národnej kultúrnej pamiatky - hrade KAMENICA.

UPOZORNENIE:

Areál hradu Kamenica a hradný kopec sa nachádza v 3. a 4. stupni ochrany prírody. Pri pohybe v areáli hradu a na náučnom chodníku dodržujte príslušné zákazy! Porušenie zákazov je považované za porušenie zákona!



NÁUČNÝ CHODNÍK HRAD KAMENICA



HISTÓRIA CIRKVI V OBCI KAMENICA

TRASA NÁUČNÉHO CHODNÍKA

Tak ako vo väčšine obcí na Slovensku, tak aj pri obci Kamenica je bežný život človeka úzko prepojený so životom cirkevným. Dokazuje nám to aj samotná história obce Kamenica a jej najbližšieho okolia.

Severozápadne od hradného vrchu je lokalita Remety. Starší obyvatelia Kamenice ešte trdajú, že tam žili mnísi a stál tam kláštor. V 11.-12. storočí tu mohli skutočne žiť pustovníci – eremiti, ktorí na tomto mieste mohli mať svoju pustovňu. Vedie k tomu tiež patronium miestneho kostola Všetkých svätých, ktoré je príznačné pre benediktinských mníchov. Severozápadne od hradného vrchu je lokalita v minulosti nazývaná „Na pustovníkove“.



Do roku 1336 patrila homotorská oblasť do spišského prepoštvia v rámci ostríhomského arcibiskupstva. Existoval tu torský vicearcidiakonát so sídlom v Torsy a torský farár sa uvádza ako vicearcidiakon.

V prvej polovici 14. storočia už boli zriadené katolícke fary vo všetkých obciach homotorskej oblasti.

Okolo roku 1300 dal Komes Rikolf de Berzevicze et Tarko postaviť kostol v Kamenici. Najstaršia správa o ňom je z roku 1330, keď v ňom pôsobil farár Gotfrid. V tom čase už mala Kamenica aj faru. V 14. storočí pochádzal z Kamenice rímskokatolícky kňaz, ktorý dosiahol významnú cirkevnú hodnosť.



V druhej polovici 16. storočia obsadil kostol a faru protestanti. Katolícka farnosť zanikla. Roku 1672 boli kamenický katolíci pričlenení k lipianskej farnosti a Kamenica sa stala filiálkou farnosti Lipany alebo miestnou kaplánkou (Capellania localis). V roku 1682 je Kamenica opäť katolíckou farnosťou pravdepodobne zásluhou rekatolizačného snaženia grófy Kláry Szirmayovej z Torsy.

Od roku 1741 sa viedli aj matky pokrstených, sobášených a pochovaných. Kanonická vizitácia z roku 1813 uvádza, že farnosť tvorí okrem obce Kamenica aj filiálne obce Haňčar-Lučka, Pusté Pole a Kyjov, kde bol chrám a obyvateľstvo gréckokatolícke.

Kamenický kostol bol pôvodne postavený v gotickom slohu, ale počas stáročí prešiel mnohými stavebnými úpravami. Z pôvodného gotického kostola sa dodnes zachovalo veľmi málo, iba obvodové murivo lode a veže, avšak bez akýchkoľvek pôvodných architektonických detailov.

Presbytérium zburali, alebo bolo zničené železnou pohromou. V roku 1804 bolo novo vybudované v klasicistickom slohu.

Poľkruhové presbytérium má pruskú klenbu a končí sa konchou.

Pred vybudovaním nového sanktuária po roku 1703 kostol prestavali v duchu baroka. V interieri a v exteriéri prestavbami učine strávil svoj pôsobivý gotický štýl a vzhľad. Z interieri sa zachovala len baroková kresťateľnica z 18. storočia, rokokový relikviár z 2. polovice 18. storočia a neskorobarokový kalich s paténou z 2. polovice 18. storočia s dvojitým nodusom.



Posledná rekonštrukcia kostola sa ukončila v roku 1995. Z pôvodného kostola ostala veža a presbytérium. Nové je obvodové murivo, strecha, bočné chóry a vybavenie kostola. V jubilejnom roku 2000 bola konsekrovaná socha Panny Márie Sedembolestnej, ktorá stojí pred kostolom.



NÁUČNÝ CHODNÍK HRAD KAMENICA



OCHRANA PRÍRODY A KRAJINY

Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky (ďalej len „štátna ochrana prírody“) je prírodovedná organizácia s neziskovou právnou subjektivou, ktorá zabezpečuje najmä odbornú činnosť na úseku ochrany prírody a krajiny, vrátane správy jaskýň a na úseku ochrany druhov voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín reguláciou obchodu s nimi.

Oblasť, do ktorej patrí katastrálne územie obce Kamenica vrátane hradišného kopca a na ňom postaveného hradu Kamenica patrí do pôsobnosti Regionálnej správy ochrany prírody a krajiny so sídlom v Prešove a do pôsobnosti Krajského úradu životného prostredia so sídlom v Prešove.



Územie pôsobnosti regionálnej správy má v rámci všetkých organizačných jednotiek ŠOP SR druhú najvyššiu rodnosť. Súčasť sú slovensko-poľské hranice medzi Banským a Žitavským a do slovensko-maďarského hranicu pod Kólkovcami. Zaujímajú do dvoch územno-správnych krajín - Prešovskú a Košickú, pričom najvyššia časť sú v Prešovskom kraji, ide o význačné železné rudy. Je rozbité rieka, ktorá tvorí rieku Turňa. Tieto špecifické i rodnosť územia zodpovedá rozličnosti i skladbe vyhlásených a nerýchovaných chránených území. Dôsledkom toho počet je však rôznorodosti typov chránených území. Medzi ne zaradujeme aj prírodnú pamiatku (PP) Bradové pásmo v katastri obce Kamenica. Ochrana význačných krajinných ekotypov sa zhrnie i význačné druhy rastlín a živočíchov. V územnej pôsobnosti regionálnej správy sú aj význačné a jedinečné kultúrne pamiatky vrátane národnej kultúrnej pamiatky - hradu Kamenica.

Dlhý čas nášho životného prostredia spývom rôznych nepriaznivo pôsobiacich faktorov sa stále zhoršuje. Úlohou dlhšej generácie ľudstva, aby bola zachovaná primeraná kvalita života, je vyvinúť maximálne úsilie na zabránenie zhoršovaniu už aj tak zmlňo stavu životného prostredia.

Pre úspešnú prácu, ktorá by mala prispieť k zlepšeniu ochrany prírody a krajiny má pripraviť prijímať základného zákona č. 543/2002 Z.z., z 29.8.2002 o ochrane prírody a krajiny a jeho následné aplikácie v praxi.

Právnym tohto zákona je upraviť pôsobnosť orgánov štátnej správy a obcí, ako aj práva a povinnosti právnických osôb a fyzických osôb pri ochrane prírody a krajiny s cieľom prispieť k zachovaniu rozmanitosti podmienok a foriem života na Zemi, udržať podmienky na trvalo udržateľnom, obnovovanom a racionálne využívanom prírodných zdrojov, zachránu prírodného dedičstva, charakteristického vzhľadu krajiny a na dosiahnutie a udržanie ekologickej stability.

Každý je povinný chrániť prírodu a krajinu pred ohrožovaním, poškodzovaním a ničením a starať sa podľa svojich možností o jej zložky a prvky na účel ich zachovania a ochrany, zlepšovania stavu životného prostredia a vytvárania a udržiavania územného systému ekologickej stability.

Oblasť hradišného kopca hradu Kamenica je zaradená v zmysle tohto zákona do 3. a 4. stupňa ochrany prírody a krajiny. Zaradením do príslušných stupňov ochrany prírody a krajiny je vyjadrená celospoločenská dôležitosť chráneného územia.

TRETÍ STUPEŇ OCHRANY

Na území, na ktorom platí tretí stupeň ochrany, **je zakázané**

- a) vykonávať činnosť úsporiť a stále a motorovým vozidlom alebo zápravným vozidlom, najmä úsporiť, koľom alebo ťahané, na pozemky za hranicami zastavaného územia alebo mimo diaľnic, ciest a miestnej komunikácie, parkoviska, železnica stanica, garáže, tržnístvá, starostovské alebo súkromné priestory.

Zákaz podľa odseku 1 a) sa nevzťahuje na úsporiť alebo stále vozidlo

- a) súťažiaci na úsporiť zariadenie alebo zariadenie vlastnosti (napríklad, napríklad) pozemku, na ktorý sa vzťahuje tento zákaz.
- b) na miesta, ktoré orgány ochrany prírody vyhlásia najmä v rámci záväzných právnych predpisov, ktorými vyhlasuje chránené územie a jeho ochranné pásmo, návštevným poradcom národného parku a jeho ochranného pásma alebo zoznamom fyzických miest určených na trvalé ťaháť tieto orgány a úradné ťaháť obštinnej obce.
- c) ak jeho úsporiť alebo stále byť povolené podľa osobitného predpisu.

b) vyhadzoť alebo ťaháť s bicyklom na pozemky za hranicami zastavaného územia alebo mimo diaľnic, ciest, miestnej komunikácie a vyznačených cyklistiky.

Zákaz podľa odseku 1 b) sa nevzťahuje na úsporiť alebo stále vozidlo ako v predchádzajúcom

- c) pohybovať sa mimo vyznačeného turistického chodníka alebo národného chodníka za hranicami zastavaného územia obce.
- d) ťaháť, ťahávať, ťahávať, jazdiť na koni, zakázať ťaháť mimo územných stavieb, ťahávať, vykonávať horolezecký alebo skautský výcvik, skautskosť alebo iné športové aktivity za hranicami zastavaného územia obce.
- e) organizovať verejnú telesnú výchovu, športové a turistické podujatia, ako aj iné verejné prírodné spoločenské podujatia.
- f) použiť zariadenie spúšťajúce svetelné a hlukové efekty, najmä úsporiť, laserové zariadenie, napodobňovanie hudby mimo územných stavieb.
- g) núdzať nepôrodné druhy rastlín a živočíchov.
- h) zbierať rastliny vrátane ich plodov.
- i) organizovať spoločné poľovníctvo.
- j) vykonávať banu činnosť a činnosť vykonávanú banami spôsobom.

Na území, na ktorom platí tretí a štvrtý stupeň ochrany, sa vyžaduje súhlas orgánu ochrany prírody pre vlastnú (právnu, napríklad) pozemku na vykonávanie aj len niektorých činností uvedených v jednotlivých bodoch.

V zmysle ustanovení zákona o ochrane prírody a krajiny, ochranu vykonávajú aj na to určené členovia stráže prírody s právomocou priameho zasiahnuť na miesta pri zistení porušenia ustanovení tohto zákona. Zákon o ochrane prírody a krajiny definuje pre porušiteľov jeho ustanovení sankčné postihy - pokuty s určením ich maximálnej výšky. Výška pokuty je posudzovaná na základe spoločenskej závažnosti skutkovej podstaty porušenia ustanovení zákona o ochrane prírody a krajiny.

ŠTVRTÝ STUPEŇ OCHRANY

Na území, na ktorom platí štvrtý stupeň ochrany, **je zakázané**

- a) vykonávať činnosť uvedenú pre tretí stupeň ochrany
- b) ťaháť drevnú hmotu hokurým hospodárskym spôsobom
- c) umiestniť iné mačce, reklamné alebo propagačné zariadenia, ako aj vyložky, iné reklamné alebo propagačné pulty, alebo ťaháť.
- d) aplikovať chemické látky a lieky.
- e) rozporovať existujúce trvalé trvalé porasty a rúbať drevniny.
- f) zbierať nerasty alebo skameneliny.
- g) odpočívaj pozemok určený opätovne lesnej ťaháť, množného sadu a umoc.
- h) umiestniť koľáky, stavby alebo iné zariadenia na ochranu hospodárskych zvierat.
- i) vykonávať geologické práce.
- j) umiestniť zariadenia na vodnom ťaháť, alebo pri vodnej ploche ťahávať plavbu alebo správu vodného ťaháť alebo vodného ťaháť.
- k) voľne pustiť psa okrem psa používajúceho na pranie ťaháť podľa nasledujúcich podmienok (národný park) a prírodného psa.



TRASA NÁUČNÉHO CHODNÍKA



ZÁKAZOVÉ PIKTOGRAMY



Na chránených územíach, na ktorých sa návštevník - turista pohybuje je povinný dodržiavať ustanovenia zákona o ochrane prírody a krajiny. Pre návštevníka a zvlášť vyžaduje národné najzávažnejšie predpisy - zákazy pre správanie sa návštevníkov - turistov v danej oblasti.

ZÁKAZ POHYBU MIMO VYZNAČENÉHO CHODNÍKA	ZÁKAZ POHYBU S DETEKTOROM	ZÁKAZ ZBERU SKAMENELÍN	ZÁKAZ VSTUPU
ZÁKAZ LEŽANIA	ZÁKAZ POŠKODZOVANIA PRÍRODY A PAMIAŤOK	ZÁKAZ ZBERU, POŠKODZOVANIA PORASTOV A RASTLÍN	ZÁKAZ PLAŠENIA A CHYTANIA ŽIVOČÍCHOV
ZÁKAZ STANOVANIA	ZÁKAZ KLADENIA OHŔA	ZÁKAZ ZNEČIŠŤOVANIA ODPADOM	

NÁUČNÝ CHODNÍK HRAD KAMENICA



DREVINY NA HRADNOM KOPCI



TRASA NÁUČNÉHO CHODNÍKA

Hradný kopec hradu Kamenica a jeho bezprostredné okolie bolo v rannom stredoveku súčasťou husto zalesneného pásma pohoria Čergov. Hrad slúži ako poľovnícke sídlo.

Pravdepodobne z obranných a poľnohospodárskych dôvodov došlo k odlesneniu hradného kopca a pásu lesného porastu na severnej strane, tak ako to môžeme vidieť aj dnes.



BOROVICA LESNÁ - SOSNA (Pinus sylvestris)

Borovica lesná - sosna je pôvodným druhom dreviny oblasti hradu Kamenica. Dorastá obvyčajne do 35 m, niekedy až do 50 m.



Všedy zelený ihličnan, jedná sa o stromu veľkej strom. Koruna mladých stromov je pravidelne kužovitá, koruna vyrostajú v prastarých, u starších jedincov je koruna veľa otvorenej, zákrutkovaná a po strane spadolých konárov zvláštna. Kôra je červenkastá alebo hnedočervená na spodnej časti kmeňa, ale smerom nahor sa mája na ľahšie odobraté a v staršom veku je kôra roztrúpaná na veľké odškabovacie sa škáliky. Púčiky rastú po dvoch, sú bezostanné alebo namodratej farby, 5 - 7 cm dlhé, jemne stočené, nepápa sa spoločne, krátko konček. Samičie šišky rastú jednotlivé alebo vo zhlukoch po 2 - 3, sú jasne zelené a načudujú sa postupne. V druhom roku sa menia na drevné a nachádzajú hnedasto farbu. Dospelé šišky sú asi 5-8 cm dlhé.

Borovica lesná je prirodzene rozšírená na veľčine Európy. Rastie na mierne suchých, žľabových ľahkých pôdach, na such, pieskoch i na vlhkosť.



BOROVICA ČIERNÁ (Pinus nigra)

Borovica čierna (balkánska) je nepôvodným druhom dreviny oblasti hradu Kamenica. Dorastá obvyčajne do 30 m.



Termin zahŕňa dva poddruhy ktoré sa často klasifikujú do osobitnej dráhy. Vyznačujú sa rozdielnymi strom. Mladšie stromy majú kužovitú alebo reprezentatívne sférovú korunu, koruna starších jedincov je viac otvorená a na vrchu akoby upravená. Kôra je načervenalá, niektoré vrstvy ťažko roztrúpaná, odškabuje sa v lupkách. Je hnedočervená alebo hnedočierna. Púčiky rastú po 2 na vrcholoch, sú 10-15 cm dlhé. Samičie šišky rastú po jednom alebo malých skupinách. Sú malé, 5-8 cm dlhé, drevné, hnedo šedé.



Vyskytuje sa prirodzene v horách strednej Európy, na Parížke a v južnom Taliansku. Pestuje sa hojne na termálne úbehy, poskytuje úžitok a často využíva sa aj ako dekoratívna drevina. Je to silnej lesochomny druh a na suchých miestach výsavných porastí strednej a južnej Európy.



BORIEVKA OBYČAJNÁ (Juniperus communis)

Borievka obyčajná je pôvodným druhom dreviny oblasti hradu Kamenica, miestny názov **jadlovec**.

Borovica (ale nahostenné) dreviny zaraďujú do čeľade Cypraceae (Cupressaceae). Rastie vo forme stromu i ke. Puzdrovým znakom sú krátko špicaté púčikové šišky, ktoré vyrastajú po troch z jedného miesta a majú kužovitú šišku.



Patrí k svetloplným rastlinám. Obľubuje výšinnosť, ale rastie i na mokrých miestach a rástlinách. Ako prvá drevina odoláva pastviny a okraje nížinných lesov. Na Slovensku je zákonom chránená. Niektoré rastové formy sa sčítajú ako ohrozené dreviny. Drevu sa využíva na úšenie a ručičkové práce.

Rastie po celej Európe, až po strednú Čínu a severnú Afriku. Na Slovensku sa vyskytuje po celom území od nížiny až po horské pásma.

Púčiky poskytuje surovinu na výrobu liekov pri chorobách močových ciest a žlčúka. Sú tiež surovinou pre liečivý priemysel, ktorý z nich pripravuje borovicu a gin.



NÁUČNÝ CHODNÍK HRAD KAMENICA



ŽIVOČÍCHY NA HRADNOM KOPCI



TRASA NÁUČNÉHO CHODNÍKA

Oblasť hradného kopca a areálu hradu Kamenica z pohľadu zastúpenia živočíšnej ríše poskytujú podmienky pre život mnohých druhov živočíchov. Občas sa tu vyskytnú aj zvieratá z oblasti blízkeho Čergovského Minčolu. Bradlové bralo a okolité lúky poskytujú domov aj vzácnym chráneným druhom živočíchov ako je **chrapakáč poľný** (*Crex crex*), **syseľ pasienkový** (*Citellus citellus*) a ich prirodzených nepriateľov, medzi ktorých patrí **užovka hladká** (*Coronella austriaca*), **orol kriklavý** (*Aquila pomarina*) a **orol skalný** (*Aquila chrysaetos*).

SYSEĽ PASIENKOVÝ (*Citellus citellus*)



Syseľ pasienkový (*Citellus citellus*) je zvestovaný medzi kľúčovými ohrozenými druhmi živočíchov. Je špecializovaným stromným živočíchom, rozšíreným v strednej a juhovýchodnej Európe. Malý ANL (Branina Kalkata), so zápisom francou rozšírená v Českej republike.

Syseľ uprednostňuje otvorené biotopy, obľúbené kultúru step. Rozšírenie sýta do horských poľí, podmienuje zmena v správe lesného hospodárstva. Zna prejaví vo vyhrabaní nory so širokým ústom a kotným vstupom. Na hradovom brale hradu Kamenica syseľ pasienkový žije v otvorenej podzemnej kotline. Práve syseľ pasienkový tu vytvára skutočnú potravnú bázu pre širokú škálu vtákov.



CHRAPKÁČ POĽNÝ (*Crex crex*)

Chrapakáč poľný patrí ku chrapakáčom, avšak nie je tak príčne vzážený na voľu ako väčšina príbuzných druhov. Vták sa vyvíja rozostálym močiarom, skôr uprednostňuje vlhke lúky a távňaté biotopy. Tento druh možno nájsť často aj na suchých lúčach, ktoré sa kosia. Jeho typická "chrap-chrap" alebo "krek-krek", hlasné a celé hodiny opakované, je dohľadne počuť napráč v noci. Chrapakáč poľný patrí ku strážovským druhom, žijúce v južnej Afrike.



Chrapakáč poľný je pomerne široko rozšírený druh v Európe. Jeho hniezdňacia populácia je pomerne veľká, avšak súčasne klesajúca v posledných desaťročiach. V súčasnosti v niektorých krajinách má smelého vzostupujúci trend, avšak sa ňou na stálej úrovni. Celkový počet hniezdňacích párov je okolo 2 000 000. Krajiny a podzemnými populáciami sú Rusko, Ukrajina, Poľsko a Lotyšsko.



V rokoch 1990 - 1999 bol na Slovensku celkový počet hniezdňacích párov 1 400 - 1 700. Druh hniezdí na väčšine územia stredného a východného Slovenska. Populácia je relatívne stabilná. CHVO Sereňa a CHVO Medzibrodie sú významnými lokalitami pre tieto vtáky. Stav ochrany je nepriaznivý. V CHVO Sereňa hniezdí do 10 párov, v CHVO Medzibrodie asi 100 párov.

UŽOVKA HLADKÁ (*Coronella austriaca*)

Užovka Hladká je malý had, ľahšie až ťažšie ľahý, obľúbený lesnostepnou prostredie a žijúci na trávnych plochách. Má silnú vôňu anizónu (horec), za ktorú sa vyznačuje tmavá škvrna. Zvyčajne je biela kresla štrnásť drobná škvrna. Brušná strana je sfarbená modrodušou a oranžovým škvrnami. Väčšine sa vyskytujú aj oranžové formy.



Vyskytuje sa na väčšine územia Európy od severu až po južnú časť južného Uralu a na juh po Kaukaz. Na sever zasahuje do južného Nórska a Švédska. Vyskytuje sa aj na severnom pobreží Turecka. Obľúbené otvorené lesnostepné stredne krajinou biotopy na úroveň často sa vyskytuje pri okrajoch pasienkových území. Často sa vyskytuje v potravných reťazciach predávajúceho nie je plody, hlavy jantáre a slonoch. Táto užovka bol ak aj ostatní druhy našich hadov. Menšie často loví drobných cicavcov a živočíškov. Mladé sa živia najmä pílčiarikmi a kličkami. Sú veľmi návykmi a bahnatými vtákmi a štrnásťročnými žuškami, zatiaľ čo samice žijúci bedňovníci sú veľmi kľúčoví.

OROL KRIKLAVÝ (*Aquila pomarina*)

Väčšinou sa ňou medzi myšičkami hmyzom a ošarú skalným. Orol kriklavý je jednofarbná tmavohnedá. Zvyčajne sa vyskytuje hniezdňacím až hniezdňacím kľúčovými. Je veľkový. Poletia v marci, apríli a septembri a začiatkom októbra. Obľúbené lesy prevažne v predhorách a stredne vysokých pohorách, hniezdí na stromoch. Vyhovuje nielých v hniezdí tvá 50-60 dní. Potrava tvorí najmä drobné cicavce, v menšej miere ošarú stavce.



Najpočetnejší a útok na Slovensku. Hniezdí v lesoch po celom území (najmä na strednom, severnom a východnom Slovensku) až do výšky 1 100 m. Celkový hniezdňací nás az 60-70 párov. V minulosti bol pomerne hojný, dnes jeho stav veľmi poklesol a z mnohých svojich hniezdísk a hniezdňacích území sa celkom stratil alebo je zriedkavý. Ochrana si zasluhuje predovšetkým hniezdiská.



OROL SKALNÝ (*Aquila chrysaetos*)

Orol skalný (lat. *Aquila chrysaetos*) je dravec z čeľade jastrabovitých. Patrí medzi ohrozené druhy. Je zákonomne príčne chránený. Žije vo všetkých pásmach. Vyhľadáva hory a horské úľahy rok.



Orol skalný patrí k najväčším zástupcom rodu orlovité. Samček sa výrazne odlišuje od samičky veľkosťou, rozptýlením krídel a hmotnosťou. Samička dosahuje dĺžku tela 90-100 cm, pričom samček je o 10 cm menší. Rozptýlené krídla sa u samcov pohybuje v rozmedzí 190 - 210 cm, u samičiek 200 - 220cm. Samičky vážia 3,8 - 6,7 kg, samce 2,6 - 4,4 kg.



Orol skalný má tmavohnedú farbu. Chvost škopelých (šedcov) je tmavo - hnedý, popretkávaný kríčovými svetlejšími hrozdými pruhmi. Zobák je tmavo sivý až hnedo-černý, prsty až má tmavo hnedé. Rovnako ako u iných orlov sú nohy oporné až po veľmi silné 206 pazúry.



Máča orla skalného je biela. Orol skalný je v prvom roku života tmavo hnedý a má nápadne bielu partiu na vnútorných stranách krídel a biely koniec chvosta. Chvost má široko čiernu okraju. Koncové sfarbenie (bielavý) sily až po 5 - 8. roku života. Počas letu górci orol napriek svojej veľkosti veľmi ľahko a elegantne. Pre orla je typické rozprávanie letových pár (letak) na konci krídel, ktoré zmenšujú turbulencie na konci krídel a pritom šetrný chvost. Na rozdiel od iných zástupcov bielo rodu orol trochu zovŕhne krídla pri plávaní. Čím väčšie sú mermeho veľka, ak sa nať prúdenie zosopu.



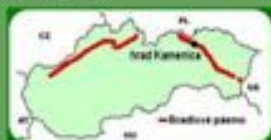
NÁUČNÝ CHODNÍK HRAD KAMENICA



GEOLOGICKÁ STAVBA HRADNÉHO KOPCA A OKOLIA BRADLOVÉ PÁSMO

Bradlo v hradu Kamenica (okres Zámok) je najväčší útvar bradlového pásma a so svojou dĺžkou 2,2 km je najdlhším bradlovým pásmom v Slovenskej republike.

Jedným z bradlových pásiem na severnom úpätí Tatier sú jurské bradlové pásma, ktorým vznikajú horné karpatá. Bradlové pásma začali sa rozvíjať začiatkom jury. Z mladších karpatských sedimentov sú v bradlovom pásme v jeho východnej časti červeno a zeleno radiolárny horný oceán. V jeho spodnej časti sú sedimenty, ktoré sú naplnené štrkmi a štôľkami v jurských zvrstvených vrstvách. Planinny oceán na konci koryty zadržal.



"Záver" je jeho záver, zostali bradlové pásma na území Slovenska a dĺžka vyše 400 km. Je pomerovaná podľa typických geomorfologických tvarov - bradlové pásmo, vyvýšené, hrad. Na konci sú karpatské jurské a spodokarpatské sedimenty a vertikálne zvrstvené (vzdušné) zvrstvenia. Bradlo vzniká únikom tekutiny, pri ktorých sú štrky a štôľky v jurských zvrstvených vrstvách. V spodnej časti sú sedimenty, ktoré sú naplnené štrkmi a štôľkami v jurských zvrstvených vrstvách. Planinny oceán na konci koryty zadržal.

RADIOLARITY

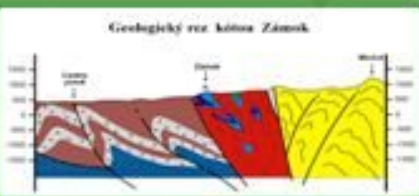


VÝVOJ BRADLOVÉHO PÁSMO NA ÚZEMÍ VÝCHODNEHO SLOVENSKA

Medzi Kysivou a Kamenicou vyúsťuje na povrch morfológicky veľmi výrazná evidencia bradlového pásma. Jeho rozvoj na východnom Slovensku možno sledovať v úseku pás od Červenej Kláštora cez Lúčanovo - Kysiv - Kamenica - Demjata až po Humenné. Najvýchodnejší výskyt sa nachádza v štôľke okolo Deňatína, nachádza Slovensko - Uhorské hranice. Šírka bradlového pásma je od 3 do 5 km. V súčasnosti sa predpokladá, že bradlové pásma na Slovensku vznikajú v období, keď sa pohráva územná kontinentálna doska severoeurópskej pevniny pod karpatský tlak. S týmto porovaním (subdukciou) je spojených mnoho geologických procesov, ktoré sú teraz zaznamenané v okolitých hornách.

Geologický vývoj bradlového pásma súvisí s vývojom európskeho kontinentu. Tento vývoj bol jednoduchý, ale zahŕňal viacero procesov: počas Morych dolo a následne prichádzajú štávy bradlového pásma. Pre bradlové pásma vznikajú podľa najnovších vedeckých údajov asi 1000 km juhovýchodne od dnešnej polície a jeho pôvodná línia bola okolo 200 km, 100 a táto je tá, ktorá je bradlové pásma ako celok (do dnešnej polície). Morfológicky výrazne sa odlišuje, ktoré nazývame aj bradlo sa tvorí v jurských zvrstvených vrstvách (141 - 135 miliónov rokov) trvaním (135 - 215 miliónov rokov veľkej vzdušnej a naspam prichádza. Čo je - táto časť po anemom kontinente sa prechádzajú územná praváka (jurský) v úseku bradlového pásma boli hĺbkou more a vodou, ktorá obsahovala veľké množstvo CaCO3. Táto podstata za silného naspam prichádza - čo hĺbkou more a vodou, ktorá obsahovala veľké množstvo CaCO3. Táto podstata za silného naspam prichádza - čo hĺbkou more a vodou, ktorá obsahovala veľké množstvo CaCO3.

Bradlové pásma je významný geologický fenomén. Západných Horech, ktoré prichádza, dokumentuje zložité hľadisko vývoja našej krajiny.



TRASA NÁUČNÉHO CHODNÍKA



FOSÍLIE - SKAMENELINY Z OBDOBIA JURY

Jura je geologická peribola, prichádza v úseku medzi Kamenicou a Demjata. Jura sa delí na: Biele (vrchnej jura) - Táto Kamenica - Dúbrav / Dúbrav (strednej jura) - Kamenica - Dúbrav, Demjata / Dúbrav (spodnej jura) - Dúbrav, Demjata, Dúbrav, Demjata.

Hradný masív predstavuje bradlo karpatá. Bradlové pásma - prichádza peribola. Tvorí ho horný oceán a územná jura. V karpatách výstavby a charakteristická červeno a zeleno radiolárny horný oceán. V spodnej časti sú sedimenty, ktoré sú naplnené štrkmi a štôľkami v jurských zvrstvených vrstvách. Planinny oceán na konci koryty zadržal.



KRASOVÉ ÚTVARY - ZÁVRTY

Na severnej strane hradného kopca sa nachádzajú krasové útvary - závrty. Závrty sú územná jura. Závrty vznikajú pôsobením vody rozpúšťaním horniny spodku a jej odváňaním. Závrty vznikajú pôsobením vody rozpúšťaním horniny spodku a jej odváňaním. Závrty vznikajú pôsobením vody rozpúšťaním horniny spodku a jej odváňaním.



NÁUČNÝ CHODNÍK HRAD KAMENICA



RASTLINSTVO HRADNÉHO KOPCA



TRASA NÁUČNÉHO CHODNÍKA

Okolie hradného kopca (bradového braja) tvorí poľnohospodárska pôda, ktorá je pre svoju neplodnosť a plytkosť využívaná ako lúky a pasienky. Z pohľadu rastlinstva je hradný areál porastený lúčnymi a prechodnými spoločenstvami s veľkou biodiverzitou patriacimi medzi horské lúky. Rastlinstvo tvoria trvale trávne porasty s roptýlenou zeleňou.



Rozsiahle lúky a pasienkové komplexy sú extenzívne využívané.

Medzi prechádzajúcou územím do pasienkov a rozptýlenými levinami, v ktorých sú zastúpené *Prunus spinosa*, *Rosa canina*, *Saxifraga aizoides*, *Betula pendula*, *Juniperus communis*.

Bradové pásmo charakterizujú mchotvorné násepne skalky brad ako stromová prírodná výhoda. Sú to bioticky hodnotné lokality s výskytom významných rozľahlejších foriem.

Pre zachovanie vzácnych biotopov je dôležitá ochrana ich prírodného prostredia (núť je vyčistená ľahko nerovných susedov a štrôch na úpatí hradného kopca, zamedzenie výsadby nevhodných drevín a prír. dotýkajúce sa zrkadla vyťaženia súčasných trávnych porastov na jej.



Skalky bradové braja vytvárajú estetickú krajinnú hodnotu, ktorá je zvýraznená bohatým vegetačným krytom a výskytom vzácnych druhov (*Anemone sylvestris*, *Gentiana crutiata*, *Linum flavum*, *Epipactis helleborine*).



RUŽA ŠIPOVÁ
(*Rosa canina*)



TRNKA OBYČAJNÁ
(*Prunus spinosa*)



VSTAVAČ OBYČAJNÝ
(*Orchis mascula*)



HOREC KRÍŽATÝ
(*Gentiana crutiata*)



VSTAVAČOVEC ŠTRMOLISTÝ
(*Dactylorhiza incarnata*)



LAN ŽLTÝ
(*Linum flavum*)



KRUŠTIK ŠIROKOLISTÝ
(*Epipactis helleborine*)



VEMENÍK DVOJLISTÝ
(*Phacelia liliata*)



SASANKA LESNÁ
(*Anemone sylvestris*)



NÁUČNÝ CHODNÍK HRAD KAMENICA



HRAD KAMENICA A JEHO HISTÓRIA TRASA NÁUČNÉHO CHODNÍKA

Hrad Kamenica sa nachádza v regióne Východného Slovenska, v Prešovskom kraji v okrese Sabinov, asi 5 km na severe od mesta Lipany, v katastrálnej obci Kamenica, na vápencovom brade (725 m n. m.), nad obcou Kamenica, v pohorí Čergov. Na juho - východnej strane hradného kopca leží obec Lúčka.



Hrad Kamenica je národnou kultúrnou pamiatkou zapísanou v Ústrednom zozname pamiatkového fondu, v registri nehnuteľných kultúrnych pamiatok Pamiatkového úradu SR. Ako vyše stovka hradov na Slovensku, tak aj tento hrad zohral v stredoveku svoju významnú úlohu ako sídlo významných šľachtických rodov Uhorska a svojim bytím dokladuje tvrdú loptu, ale aj obdivuhodnú šikovnosť nášho ľudu - tých, ktorí ho postavili.

HISTÓRIA HRADU KAMENICA

(Thork, Turkuany 1270, Thork 1306, Tursek, Tanál, hrad v Kamenici, Kamenický hrad, Kamenický zámok)

Kamenický hrad podľa doteraz zverejnených štúdií dal údajne postaviť v prvej polovici XII. storočia Dietrich (Dibrik, Detrik, Detrich) Tarczay v roku 1248. Okolie hradu Kamenica bolo kráľovským poľovníckym revírom, územím hraniciacim s Poľskom a je veľmi pravdepodobné, že na tomto území existovalo opustené miesto, kde sa kráľ mohol prichýliť. V donačnej listine z roku 1270 sa spomína územie pod hradom Kamenica. V tomto období kráľ Štefan V. daroval toto územie šľachticom, Detrikovým synom. Pisomná zmienka o hrade Kamenica je až z roku 1396, keď došlo k rozdeleniu majetkov šľachtica Rikolta. Hrad a k nemu patriace dediny Babie, Dačov, Kyjev, Kapelová, Lipany, Čabotin, Lúčka, Šanišák Jastabie, Vaľkovec a Vislanka zdedil jeho syn Rikolt II. V roku 1430 sa hradu zmocnili Prešovčania, pre kráľovnú Alžbetu, ale ich vlastníctvo trvalo iba rok. V roku 1456, v čase, keď v tejto oblasti sa nachádzali Jiskrova a batrnická vojská, pridali sa k nim aj hradní poddaní a chceli hrad dobyť, čo sa im však nepodarilo. V roku 1532 musela vdova po Jurajovi z Torysy, Dorota Bánffyová prepustiť hrad Jeremiášovi Laskému, ktorý ho mal v držbe do roku 1540, a od toho roku ho Dorota Bánffyová a jej druhý manžel Matej Lobocký vlastnili opäť. Poslednou majiteľkou hradu Kamenica pochádzajúcou z rodu Tarczay bola Anna Tarczay - Drugetová, manželka Juraja Drugeta. Zúčastnila sa na sprisahaní proti Ferdinandovi I. Habsburskému a odmietla hrad Kamenica vydať cisárskym vojskám. Prešla cisárskych vojsk hrad nakoniec dobyť. Hrad Kamenica vojská Šimona Forgáča dňa 12. júla 1556 rozstrieľali a zbúrali. Potom Kamenický hrad aj s príslušnými majetkami dostala rodina Desseffy, a keďže hrad bol v ruinách, Desseffyovci sa v ňom už neusadili ani ho neopravili. Za vlastníctva hradu rodinou Tahy došlo k ešte väčšiemu spustošeniu hradu Kamenica, materiál z hradu bol v roku 1816 použitý na výstavbu ľahovaru v obci Lúčka.



Popis exteriéru hradu Kamenica

Hrad sa nachádza na vápencovom brade (725 m n. m.), ktorého stredná časť je zbitá a prizbívá a vytvára prirodzenú priekopu, ktorá rozdeľuje objekt na dve časti. Na východnej strane bol hrad oddelený od ľadca ľahovou priekopou vytesnenou do hradnej skaly. Najstaršie časť hradu bola postavená na západnej časti hradného terasu. Tu sa zrejme nachádzala murovaná kruhová veža, stĺp obdĺžnikovo murovaná hradňa v tvare neprovládnuteľného trojuholníka a časť hradnej paláca. Pravdepodobne po roku 1275 bola vystavaná východná časť hradu - predpokladá sa, že tu bol postavený vlnopodajný palác (súťi zároveň obranný múr) spojený so západnou časťou hradu s ošchodou. Sú tendencie, že sa na hrade nachádzala aj hradná kaplnka, ale poveriť to môže len kompletný archeologický výskum. V západnej časti sa nachádza časť stĺpov na vežu vytesnanú do skaly a ďalšie stĺpky. V časoch, keď sa v tejto oblasti pohybovali vojská Jána Jiskry z Brandyša bol na hrade vybudovaný na severe a východnej časti opevn. obranný múr. Pravdepodobne v 16. storočí sa týchto zemných veží sa vybudoval nový obranný prstenec a tu bol murovaná a jeden zemný rošt.



NÁUČNÝ CHODNÍK HRAD KAMENICA

10



HRAD KAMENICA DNES

Dva dny návštevy hradu Kamenica môžu byť jeho návšteva vidieť z pôvodne funkčného stredovekého hradu iba to, čo nenáhodou beží šera, prírodných výjavov a nešťastnej náky šiváka z jeho prírodného vzťahu zanechal. To čo sa pri tomto didaktickom faktore nepodarilo zistiť ani zmeniť je široký panoramatický výhľad do úžasného okolia Šariša.

Z najvyššie položených polôh hradu Kamenica, pri peknom počasi môžete vidieť zaujímavé historické a prírodné dominanty Horného Šariša aj Spiša.



Hrad Stará Ľubovňa



Bradivé pásmo



Spišsko - šarišské nadvhore: HRADOMEC



Pohľad severným smerom



Hrad Stará Ľubovňa



Cergovský Mlýč



Hrad Hanygovce



Hrad Šarik



Po viac ako 460-tich rokoch od zburania hradu Kamenica vopaski Šimona Forgáča a po viac ako 200 rokoch od poslednej nájdennej devastácie hradu Kamenica v roku 1816, založením občianskeho združenia KAMENNÁ VEŽA dňa 5.jún 2006, hrad Kamenica získal možnosť na svoju ďalšiu existenciu v XXI. storočí.

Hlavným cieľom občianskeho združenia Kamenná veža je:

Záchrana národnej kultúrnej pamiatky hradu KAMENICA pre budúce generácie.



Hrad Kamenica - kamenná veža



Hrad Kamenica - časť palácovej stavby

Ak navštívite národnú kultúrnu pamiatku - hrad Kamenica, pri peknom jarnom počasi, môžete vidieť aj výhľad naďch miestnych veľhôr - Vysokých Tatier, najvyšší bod snáku, hradu Kamenica sa nachádza vo výške 725 m n. m. a umožňuje Vám pozrieť si široké okolie regiónu Šariša aj časť regiónu Spiša.

Národná kultúrna pamiatka - hrad Kamenica spolu s hradišom Beatom svätca Jurajom a historickými pamiatkami, objektmi a okolitými kaštinami, ktoré je prístupná celá prírodná šarišského regiónu Šariša, historická kultúrna pamiatka - hrad Kamenica sú v súčasnosti dominantou tohto kraja a dominantou Horného Šariša je aj dnes.



Spišsko - šarišské nadvhore: HRADOMEC



Ľavý pohľad na hrad KAMENICA



Hrad Hanygovce



Hrad Šarik



Cergovský Mlýč



Ľavý pohľad na Cergovský Mlýč

Máť hlavný cieľ sa nám darí úspešne realizovať veľkou veľkou podporou a pomocou zo strany náckov, obce Kamenica a Ľúka, Ministerstva kultúry, štátnej ochrany prírody SR, Kapského parkového únia sa systém v Právnom, spoločnosti a organizáciách, ktorí podporujú, že ďalší národ a zachovanie kultúrnych hodnôt - pamiatka má pre každý národ predstavný význam, ako pre budúce generácie, tak aj pre súčasnosť sa regiónu - národu na svoje miesto v európskych a tak vo svetových dejinách.



Hrad Kamenica - časť múru opevnenia

Súčasný stav národnej kultúrnej pamiatky - hradu Kamenica si už dnes vyžaduje vykonanie prác na záchranu svojej ďalšej existencie.

Viac o činnosti občianskeho združenia Kamenná veža a o hradu Kamenica sa dozviete na našej internetovej stránke.

www.veza-castrum.sk



Náučný chodník Hrad Kamenica

Informačné panely na stiahnutie:

https://www.kamennaveza.sk/galeria/naucny_chodnik_z_obce_kamenica.html

© www.kamennaveza.sk 2010 - 2024

[cit. 2024-06-26]